

การควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตทางการเกษตรตามกฎหมาย ไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

Control of Pesticides for Agricultural Production According to Thai Law Compared to International Law

สุรวัดน์ ชลอสนธิสกุล* จารุณี เกษรพิกุล**

Surawat Chalorsuntisakul* Charunee Kasornpikul**

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (ภาวะผู้นำและการสื่อสารทางการเกษตร)

คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี*

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สัตวศาสตร์)

คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี**

Bachelor of Science Program in Agricultural Leadership and Communication,

Faculty of Animal Sciences and Agricultural Technology, Silpakorn University,

Phetchaburi IT Campus*

Master of Science Program in Animal Science, Faculty of Animal Sciences and Agricultural

Technology, Silpakorn University, Phetchaburi IT Campus**

Received: December 3, 2021 Revised: August 3, 2023 Accepted: November 7, 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตทางการเกษตร โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่าพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่บังคับใช้ควบคุมสารเคมีทุกชนิด ทั้งสารเคมีทางเกษตรและสารเคมีทางอุตสาหกรรม แต่สาธารณรัฐอินเดียและสหพันธรัฐมาเลเซียต่างก็มีกฎหมายว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์เป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันสหภาพยุโรปได้ประกาศใช้กฎระเบียบว่าด้วยการจดทะเบียน การประเมิน การอนุญาต และการห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือการใช้สารเคมี หรือ REACH โดยเป็นมาตรการในการควบคุมเคมีภัณฑ์ที่ผลิตและจำหน่ายในสหภาพยุโรปเป็นระบบเดียว ซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป สำหรับประเทศไทยจึงควรมีปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตรายเพื่อให้อำนาจออกกฎหมายลำดับรองที่มีภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายลำดับรองว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์

คำสำคัญ: สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์, วัตถุอันตราย, กฎหมาย

Abstract

The purpose of this research was the preliminary studies on the control of pesticides legislations for agricultural production. It was compared with foreign legislations to propose a solution to amend the law. The results of the study showed that the Hazardous Substance Act 1992 has been a law that governs all types of chemicals. On the

other hand, the Republic of India and the Federation of Malaya both have specific laws governing pesticides. Nowadays, the European Union has adopted the Regulation (EC) No 1907/ 2006 Concerning the Registration, Evaluation, Authorization, and Restriction of Chemicals, or REACH, as a single system to regulate chemicals produced and distributed in the European Union. Which is a generally accepted practice. In Thailand, the Hazardous Substance act should be amended to give the authority to enact subsidiary legislations with civil society participation in the subsidiary legislations of the control of pesticides for agricultural production.

Keywords: Pesticides, Hazard Substance, Legislations

บทนำ

ประเทศไทยมีการพึ่งพาการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันพืชผลทางการเกษตร เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิต เพิ่มคุณภาพและคุณลักษณะของผลผลิต เริ่มแรกประเทศไทยมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์เพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมและป้องกันโรคมาเลเรีย มีเป้าหมายเพื่อทำลายยุงซึ่งเป็นพาหะนำโรค มีการนำเข้าสู่สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์เพื่อใช้ในการกำจัดแมลงซึ่งก่อความรำคาญหรือสาเหตุโน้มนำในการก่อโรคในมนุษย์เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อมาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์อย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับในการผลิตทางการเกษตร โดยเป็นปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ และทวีความสำคัญ รวมถึงปริมาณการใช้เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด แต่ปรากฏว่าเกษตรกรและผู้มีส่วนใหญ่ไม่ได้ตระหนักถึงการใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขาดความคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยา ตลอดจนพืช แมลง และสัตว์ที่มีประโยชน์ ทั้งนี้รวมถึงความเป็นพิษและอันตรายโดยตรงและสารตกค้างจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์เนื่องจากสารเหล่านี้คงสภาพและตกค้างในสิ่งแวดล้อมได้เป็นระยะเวลานาน ทำให้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งมีชีวิตที่มีใช้วัตถุประสงค์ที่ต้องการกำจัดหรือเป็นเป้าหมายที่ต้องใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ การใช้สารเคมีดังกล่าวในการผลิตทางการเกษตรอย่างไม่ถูกต้องเป็นผลทำให้เกิดสารพิษตกค้าง โดยสามารถปนเปื้อนได้ในสิ่งแวดล้อม เช่น แหล่งน้ำ ดิน และอากาศ ไม่เพียงแต่สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ยังหมายถึงกลุ่มอนุพันธ์ของสารเคมีดังกล่าว เช่น สารที่เกิดขึ้นในกระบวนการเปลี่ยนแปลง สารที่เกิดขึ้นในกระบวนการสร้างและสลาย สารที่เกิดจากการทำปฏิกิริยา หรือสารแปลกปลอมที่มีความเป็นพิษอื่น ๆ ซึ่งอาจจะปนเปื้อนหรือตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรและอาหารสำหรับการบริโภคของมนุษย์ได้ ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ที่ไม่ถูกต้อง ไม่ปลอดภัย ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพทั้งเฉียบพลันและเรื้อรัง อาการแสดงเฉียบพลันมีตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนรุนแรงถึงแก่ชีวิต โดยขึ้นอยู่กับระดับความเข้มข้น ความเป็นพิษและปริมาณที่ได้รับ ส่วนอาการเรื้อรังสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ จะสะสมในระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำให้เกิดความผิดปกติและโรคต่าง ๆ ทั้งนี้ประเทศไทยพบว่ามีผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยจากสถานบริการสุขภาพว่าเจ็บป่วยด้วยโรคตามรหัส ICD10โรคจากพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวน 10,312 และ 6,075 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 17.12 และ 10.04 ต่อประชากรแสนรายตามลำดับ (กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2562) ในปี พ.ศ.2563 ประเทศไทยมีการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตรรวม 98,449,035.43 กิโลกรัม โดยมีมูลค่าการนำเข้ารวม 29,341,899,566.99 บาท

ตารางที่ 1 แสดงการนำเข้าวัตถุดิบทางการเกษตร ปี พ.ศ. 2563 (ประเทศผู้ผลิต)

ลำดับที่	ประเทศผู้ผลิต	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
1	กัวเตมาลา	766,050.00	91,949,740.26
2	เกาหลี	758,005.00	349,855,882.26
3	แคนาดา	14,870.88	3,884,039.12
4	โคลัมเบีย	98,000.00	14,164,879.69
5	จีน	69,044,345.52	19,434,182,188.50
6	ชิลี	20,000.00	596,739.64
7	เช็ก	98,560.00	21,417,859.97
8	ญี่ปุ่น	943,274.58	758,467,525.47
9	เดนมาร์ก	135,038.40	41,494,496.94
10	ไต้หวัน	709,042.95	112,778,993.48
11	นอร์เวย์	3,695.00	26,875,208.76
12	เนเธอร์แลนด์	119,440.00	3,505,860.90
13	บัลแกเรีย	119,440.00	13,022,688.63
14	เบลเยียม	38,864.00	9,630,793.20
15	ปานามา	26,000.00	3,809,049.50
16	เปอร์โตริโก	13,560.00	11,276,520.00
17	โปแลนด์	2,114,463.00	184,222,241.19
18	ฝรั่งเศส	476,272.56	123,678,507.24
19	มาเลเซีย	4,740,456.31	608,235,544.02
20	เม็กซิโก	52,126.00	21,567,926.62
21	เยอรมันนี	1,967,848.90	722,861,628.74
22	รัสเซีย	2,000.00	737,942.30
23	เวียดนาม	722,126.92	333,722,268.15
24	สเปน	64,276.00	26,931,016.43
25	สวีตเซอร์แลนด์	546,800.00	1,753,000,136.08
26	สิงคโปร์	286,340.60	344,127,913.63
27	สหรัฐอเมริกา	1,060,155.36	473,633,823.78
28	ออสเตรเลีย	906,592.00	225,734,403.01
29	ออสเตรีย	22,485.00	2,864,352.40
30	อังกฤษ	42,552.00	103,006,577.52
31	อิตาลี	752,676.59	195,193,170.90
32	อินเดีย	6,843,778.86	1,833,317,496.71
33	อินโดนีเซีย	2,266,330.35	837,242,386.40
34	อิสราเอล	2,586,008.66	638,928,108.57
35	แอฟริกาใต้	11,000.00	6,794,939.86
36	ฮังการี	72,000.00	9,186,717.12
รวม		98,449,035.43	29,341,899,566.99

ที่มา : ดัดแปลงจาก สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2563ข)

สำหรับประเทศไทย สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มีหน่วยงานราชการรับผิดชอบแยกตามการผลิต ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบควบคุมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตพืช กรมปศุสัตว์ รับผิดชอบควบคุมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตปศุสัตว์ กรมประมง รับผิดชอบควบคุมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งสามหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุขให้รับผิดชอบสารเคมีฆ่าแมลงที่ใช้ในครัวเรือน

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นและศึกษากฎหมายว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตทางการเกษตรของประเทศไทย โดยสืบค้นและศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตทางการเกษตรของต่างประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินเดีย และสหภาพยุโรป เพื่อเสนอแนะ แก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยกับต่างประเทศ ได้แก่ อินเดีย มาเลเซีย และสหภาพยุโรป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยและต่างประเทศ ด้วยการสืบค้นเอกสารทางกฎหมาย (Doctrinal Legal Research) เพื่อหาข้อสรุปที่นำไปสู่ข้อเสนอการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย (Legislative purpose)

ผลการวิจัย

ประเทศไทยมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายแม่บทที่ใช้ควบคุมวัตถุอันตรายในประเทศไทย ทั้งนี้มีเจตนารมณ์ที่มุ่งป้องกันอันตรายอันจะเกิดกับบุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน รวมถึงมุ่งป้องกันอันตรายอันจะเกิดกับทรัพยากรธรรมชาติด้วย ซึ่งมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายมาโดยตลอดโดยตราพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 มาบังคับใช้ในปัจจุบัน โดยกฎหมายให้นิยามวัตถุอันตรายไว้ใน มาตรา 4 ว่า “วัตถุอันตราย” ได้แก่ (1) วัตถุระเบิดได้ (2) วัตถุไวไฟ (3) วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ (4) วัตถุมีพิษ (5) วัตถุที่ทำให้เกิดโรค (6) วัตถุกำมันตรังสี (7) วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม (8) วัตถุกัดกร่อน (9) วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง (10) วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็เคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม โดยสามารถแบ่งการควบคุมความอันตรายของวัตถุอันตรายตามมาตรา 18 วัตถุอันตรายแบ่งออกตามความจำเป็นแก่การควบคุม ดังนี้ (1) วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด (2) วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดด้วย (3) วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับ

ใบอนุญาต (4) วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ได้แก่วัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน หรือการมีไว้ในครอบครอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีความครอบคลุมอย่างกว้างขวางและให้อำนาจหลายหน่วยงานในการรับผิดชอบควบคุม แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการใช้สารเคมีหรือวัตถุอันตรายแต่ละประเภทนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน คุณลักษณะ การออกฤทธิ์ วิธีการใช้ ความเป็นพิษ ผลกระทบต่อมนุษย์ พืช สัตว์หรือสิ่งแวดล้อม แม้กระทั่งวัตถุประสงค์ของการใช้สารเคมีหรือวัตถุอันตรายย่อมแตกต่างกัน สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตทางการเกษตรก็แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสืบค้นกฎหมายว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตทางการเกษตรในต่างประเทศ

สำหรับสาธารณรัฐอินเดียนั้นมีการตราพระราชบัญญัติสารเคมีกำจัดแมลง พ.ศ. 2511 (The Insecticides Act, 1968) ขึ้นมาบังคับใช้ ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2514 โดยเป็นกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการนำเข้า การผลิต การขาย การขนส่ง การจัดจำหน่าย และการใช้สารเคมีกำจัดแมลง รวมถึงสารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดเชื้อรา สารเคมีกำจัดหนู ฯลฯ เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อมนุษย์และสัตว์ โดยมีกระทรวงเกษตรเป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายและออกข้อกำหนดในการพิจารณาอนุญาตการขึ้นทะเบียนและเรื่องที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวประกอบด้วย 37 มาตรา ประกอบด้วย (1) ชื่อกฎหมาย ขอบเขตและวันเริ่มบังคับใช้กฎหมาย (2) การยกเลิกกฎหมายฉบับก่อนหน้า (3) นิยามและคำจำกัดความ (4) คณะกรรมการกลางด้านสารเคมีกำจัดแมลง (5) คณะกรรมการการดำเนินการจดทะเบียน (6) คณะกรรมการอื่น ๆ (7) ขั้นตอนของคณะกรรมการ (8) เลขานุการและเจ้าพนักงานอื่น ๆ (9) การจดทะเบียนสารเคมีกำจัดแมลง (10) การอุทธรณ์กรณีไม่รับจดทะเบียนหรือการยกเลิกทะเบียน (11) อำนาจรัฐบาลกลาง (12) เจ้าหน้าที่ผู้ออกใบอนุญาต (13) ใบอนุญาต (14) การเพิกถอน การระงับและการแก้ไขใบอนุญาต (15) การอุทธรณ์คำตัดสินของเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบอนุญาต (16) ห้องปฏิบัติการกลาง (17) ห้ามนำเข้าและผลิตสารเคมีกำจัดแมลงบางชนิด (18) การห้ามขายสารเคมีกำจัดแมลงบางชนิด (19) นักวิเคราะห์สารเคมีกำจัดแมลง (20) สารวัตรสารเคมีกำจัดแมลง (21) อำนาจหน้าที่ของสารวัตรสารเคมีกำจัดแมลง (22) คำสั่งสารวัตรสารเคมีกำจัดแมลง (23) บุคคลที่ต้องเปิดเผยสถานที่ที่ผลิตหรือเก็บสารเคมีกำจัดแมลง (24) การจัดทำรายงานของนักวิเคราะห์สารเคมีกำจัดแมลง (25) การยึดทรัพย์ (26) การแจ้งเตือนความเป็นพิษ (27) ห้ามขายสารเคมีกำจัดแมลง ฯลฯ เพื่อความปลอดภัยของประชาชน (28) การแจ้งยกเลิกทะเบียน ฯลฯ (29) ความผิดและระวางโทษ (30) ข้อต่อสู้ (คดี) ที่ได้หรือไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้ (31) อำนาจการพิจารณาคดีและการพิจารณาคดี (31 ก.) ศาลพิเศษ (32) [ยกเลิก] (33) การกระทำความผิดโดยบริษัท (34) อำนาจของรัฐบาลกลางในการให้คำแนะนำ (35) การคุ้มครองการกระทำโดยสุจริต (36) อำนาจของรัฐบาลกลางในการออกกฎระเบียบ (37) อำนาจของรัฐบาลท้องถิ่นในการออกกฎระเบียบ (38) บทยกเว้นโทษ ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ มีการบังคับขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดแมลง การผลิต การนำเข้า การส่งออกและการใช้สารเคมีกำจัดแมลงอย่างเข้มงวด และมีบทบัญญัติให้ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพทางชีวภาพและความปลอดภัยของมนุษย์ สัตว์ป่า นก สัตว์เลี้ยง ตัวห้ำตัวเบียนที่เป็นประโยชน์ และสัตว์นกกล่า มีการควบคุมการนำเข้า การผลิต การขาย การขนส่ง การจำหน่ายและการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ เพื่อลดความเสี่ยงต่อมนุษย์และสัตว์ การขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ โดยมีการทดสอบประสิทธิภาพและความปลอดภัยต่อสุขภาพของมนุษย์และสัตว์

สำหรับสหพันธรัฐมาเลเซียมีการตราพระราชบัญญัติสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ พ.ศ. 2517 (The Pesticides Act of 1974) ขึ้นมาบังคับใช้ โดยเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ซึ่งบัญญัติให้มีคณะกรรมการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ทั้งนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีการปรับปรุงแก้ไขล่าสุดเมื่อ พ.ศ. 2554 โดยประกอบด้วย 11 หมวด มีบทบัญญัติครอบคลุม อาทิเช่น คณะกรรมการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ การควบคุมการนำเข้าและการผลิตสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ การขึ้นทะเบียนและการอนุญาต การอนุญาตและการควบคุมการผลิต การขายและการเก็บรักษาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ การควบคุมการปนเปื้อนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในอาหาร ความตายและการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ การตรวจวิเคราะห์ การบังคับใช้และการดำเนินการต่าง ๆ และมีกฎหมายลำดับที่บังคับใช้ในแต่ละพื้นที่ เช่น การขึ้นทะเบียน การนำเข้า การศึกษาวิจัย การติดตาม การออกใบอนุญาตขาย การจัดเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ที่มีพิษสูง ณ สถานที่จำหน่าย การโฆษณา และเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ สหพันธรัฐมาเลเซียควบคุมคุณภาพของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ที่จำหน่ายอย่างเข้มงวด ตั้งแต่เริ่มขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ เพื่อให้แน่ใจว่ามีการปฏิบัติตามข้อกำหนดความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่าทั้งสองประเทศมีกฎหมายว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์บังคับใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว แม้ว่าไม่ได้จำกัดเฉพาะสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในการผลิตทางการเกษตรก็ตาม แต่ครอบคลุมวัตถุประสงค์การใช้ทุกประเภท นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งองค์กรในรูปคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย มีการกำหนดขั้นตอนตั้งแต่การขอจดทะเบียนจนกระทั่งถึงการจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ของสาธารณรัฐอินเดีย ได้แก่ กฎกระทรวงว่าด้วยการผลิต การจัดเก็บและการนำเข้าสารเคมีอันตราย (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) พ.ศ. 2543 (Manufacture, Storage and Import of Hazardous Chemical (Amendment) Rules 2000) และของสหพันธรัฐมาเลเซีย ได้แก่ ระเบียบ เรื่อง อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (การจำแนกประเภท การติดตาม และเอกสารข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมีอันตราย) พ.ศ. 2556 (The Occupational Safety and Health (Classification, Labelling and Safety Data Sheet of Hazardous Chemicals) Regulations 2013) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งสองประเทศแยกบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์เป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังบังคับใช้กฎหมายอื่นเพื่อให้ครอบคลุมการควบคุมวัตถุอันตรายในแต่ละประเทศ

สำหรับสหภาพยุโรป มีกฎหมาย Regulation (EC) No. 1907/2006 (Regulation (EC) No 1907/2006 Concerning the Registration, Evaluation, Authorization, and Restriction of Chemicals) ว่าด้วย การจดทะเบียน (Registration) การประเมินความเสี่ยง (Evaluation) การขออนุญาต (Authorization) และการจำกัดการใช้ (Restriction) สารเคมี (Chemicals) หรือเรียกว่า REACH โดยสาระสำคัญเป็นการกำหนดขั้นตอน เงื่อนไขและกลไกที่จะถูกนำมาใช้ตามลำดับขั้นและตามระดับความเสี่ยงที่ได้พิจารณาจากปัจจัยหลายด้านประกอบกัน อาทิ ลักษณะเฉพาะตัว ระดับความเป็นอันตรายของสารเคมีแต่ละชนิด ปริมาณที่เกี่ยวข้อง ลักษณะการใช้งาน ระดับความพร้อมและมาตรการควบคุมของผู้ใช้ โอกาสหรือเส้นทางการได้รับอันตราย และลักษณะหรือเส้นทางการแพร่กระจายของสารเคมีในสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยจะมีมาตรการควบคุมที่เข้มงวดมากขึ้นเป็นลำดับ โดยใช้วิธีการกำหนดเงื่อนไขหรือปัจจัยกระตุ้นให้กลไกการควบคุมในระดับต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ให้ผู้ประกอบการปฏิบัติ

ครอบคลุม (1) สารเคมี (Substance) ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสังเคราะห์ขึ้นและหมายรวมถึง สารเจือปน (Additive) ที่ใส่ไว้เพื่อช่วยให้สารนั้นคงตัวและสิ่งปนเปื้อน (Impurity) ที่เกิดขึ้นจาก กระบวนการผลิตที่มีอยู่ในสารนั้นด้วย (2) สารเคมีที่อยู่ในเคมีภัณฑ์ (Substance in preparation) สารเคมีที่อยู่ในของผสมในรูปของแข็งหรือสารละลายที่ประกอบด้วยสารเคมีตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป และ (3) สารเคมีที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ (Substance in Article) ซึ่งครอบคลุมถึงสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ประเทศไทยมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายแม่บทที่ใช้ ควบคุมวัตถุอันตรายในประเทศไทย โดยครอบคลุมถึงสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ด้วย ในขณะที่สาธารณรัฐ อินเดียมมีการตราพระราชบัญญัติสารเคมีกำจัดแมลง พ.ศ. 2511 ขึ้นมาบังคับเป็นการเฉพาะกับสารเคมี กำจัดแมลง รวมถึงสารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดเชื้อรา สารเคมีกำจัดหนู เฉกเช่นเดียวกันกับ สหพันธรัฐมาเลเซียมีการตราพระราชบัญญัติสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ พ.ศ. 2517 ขึ้นมาบังคับใช้ โดยทั้งสองประเทศก็มีกฎหมายอื่นที่ใช้ควบคุมวัตถุอันตรายอีกด้วย สำหรับประเทศไทยการควบคุมสาร กำจัดศัตรูพืชและสัตว์ จึงควรมีกฎหมายแยกต่างหากจากพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เพื่อ การคุ้มครองผู้บริโภคจากสารเคมีการเกษตรที่ตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิตทางการเกษตรและอาหารที่ ผลิตจากการทำฟาร์มโดยทั่วไป อีกทั้งความตระหนักต่อการใช้สารเคมีการเกษตรอย่างถูกต้องเหมาะสม ของเกษตรกร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการตกค้างหรือปนเปื้อนในการผลิตทางการเกษตร อย่างไรก็ตาม กระแสโลกให้ความสำคัญกับระเบียบข้อบังคับที่ใช้กับสารเคมีทุกประเภทให้เป็นระบบเดียว ประกอบ กับสหภาพยุโรปมีนโยบายที่จะประกาศใช้กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการจดทะเบียน การประเมิน การอนุญาต และการห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือการใช้สารเคมี หรือ REACH ซึ่งเป็นมาตรการสำหรับการ ควบคุมสารเคมีที่จะผลิตและจำหน่ายในสหภาพยุโรป ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2550 เนื้อความในกฎหมายแบ่งเป็น 15 บรรพ 141 มาตรา 17 ภาค เพื่อใช้เป็นมาตรการในการควบคุม เคมีภัณฑ์ที่ผลิตและจำหน่ายในสหภาพยุโรปเป็นระบบเดียว ซึ่งสอดคล้องกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ของประเทศไทย ทำให้เกิดทางสองแพร่งในการควบคุมสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ของประเทศไทยในการเลือกระหว่างการเสนอร่างกฎหมายใหม่เพื่อควบคุมสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ หรือ คงแนวทาง REACH ในการควบคุมสารเคมีเป็นระบบเดียว เพื่อบังคับใช้กับสารเคมี รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ที่มี สารเคมีเป็นส่วนประกอบ หรือผลิตด้วยสารเคมีกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมตั้งแต่ต้นน้ำตลอดจนปลาย น้ำ แนวทางที่อาจจะเป็นไปได้ คือ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการควบคุมวัตถุอันตราย โดยการให้ อำนาจการออกกฎหมายลำดับรอง ที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นต่อ การออกกฎหมายลำดับรอง โดยอาศัย (1) หลักการป้องกันไว้ก่อน อาทิ การใช้มาตรฐานในระดับเดียวกัน กับประเทศผู้ผลิตสารเคมีที่จะนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย (2) หลักการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนและ การปลอดจากการมีส่วนได้เสีย อาทิ การสร้างระบบระดมความคิดเห็น เพื่อสร้างกลไกควบคุมการใช้ สารเคมีจากภาคประชาสังคม (3) หลักการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะอย่างโปร่งใส อาทิ กำหนดให้มีการ ถ่ายทอดข้อมูลของสารเคมีและการประเมินความเสี่ยงต่อสาธารณะชนอย่างเปิดเผยและให้ข้อมูลอย่าง รอบด้าน และ (4) หลักการเพิ่มความหลักการเพิ่มขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ผลิต อาทิ กำหนดให้ ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเป็นผู้รับผิดชอบภาระและค่าใช้จ่ายในการทดสอบสารเคมีและการประเมินความเสี่ยง ทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายตาม Regulation (EC) No 1907/2006 Concerning the Registration, Evaluation, Authorization, and Restriction of Chemicals (REACH) ของสหภาพยุโรป ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2007 เพื่อใช้เป็นมาตรการในการควบคุมเคมีภัณฑ์ในภาพรวมของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2562). **รายงานสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ปี 2561**. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2564 จาก http://envocc.ddc.moph.go.th/uploads/situation2/2561/2561_01_envocc_situation.pdf
- สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563ก). **รายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร ปี พ.ศ. 2563 (รายละเอียด)**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2564 จาก [http://www.doa.go.th/ard/wp-content/uploads/2021/01/รายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร\(รายละเอียด\)-2563.pdf](http://www.doa.go.th/ard/wp-content/uploads/2021/01/รายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร(รายละเอียด)-2563.pdf)
- สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563ข). **รายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร ปี พ.ศ. 2563 (ประเทศ)**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2564 จาก [http://www.doa.go.th/ard/wp-content/uploads/2021/01/รายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร\(ประเทศ\)-2563.pdf](http://www.doa.go.th/ard/wp-content/uploads/2021/01/รายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร(ประเทศ)-2563.pdf)